

رايونىمىزدىڭ وقۇشلارغا قار جىلاي كۈمەكتەسۇ ساياساتى ”ۇشى تۇتاس قامتۇ“ دى جۈزەگە اسردى

(باسى 1- بەتتە)

وقۇشلارغا قار جىلاي كۈمەكتەسۇ ساياساتى خۇرشىدا، پانەم سىياقتى نەشە 10 مىڭداغان وتباسىدا دا قىيىنلىقى بار وقۇشنىڭ وقۇن تاۋىسۇنا كو- مەكتەستى. تاپاۋ جىلداردان بەرى، رايونىمىز وقۇ- شىلارغا قار جىلاي كۈمەكتەسۇ تەبىئىن ونان ارى ارتتىرىپ، قار جىلاي كۈمەكتەسۇ ساياساتىنىڭ قام- تىمىن جىلدا ن- جىلغا كەڭەيتىپ، قار جىلاي كۈمەك- تەسۇ سوماسى، قار جىلاي كۈمەكتەسۇ تەمىن ادام سانى جىل ساين مولايدى. ساناققا قاراعاندا، تۇتاس را- يونىمىزدا وقۇشلارغا قار جىلاي كۈمەكتەسۇ قارجى- سىنىڭ ۇسىنىلىمى 2007- جىلى 136 مىلليون پۇنانان 2018- جىلى 5 مىلليارد 854 مىلليون پۇنانغا ارتىپ، 40 ەسە جوعارداغان.

پارتيا ورتالىق كومىتەتى شىنجياڭنىڭ وقۇ - اعارتۇ قىزمەتتە وسكەلەڭ ىمان بەرىپ، ۇزاق ۇا- قىستان بەرى شىنجياڭداغى ار ۇلت وقۇشلارنى نىقلاستى قامقورلىق جاساپ كەلدى. پارتيا 18- قۇربلىق تايىن بەرى، اۆتونومىيالى رايوندىق پارتكوم مەن ۇكىمەت وقۇشلارغا قار جىلاي كۈمەكتەسۇ قىزمەتتە ەكونومىكالىق قىيىنلىقى بار وقۇشلار-

دىڭ ەڭ كوڭىل بولەتتىن، ەڭ تىكە، ەڭ رەال ما- سەلەلەردىن شەۋەدەگى خالىق تۇرمىسى يىنجەنەريا- سى رەتتە يىگەرىپ، مەكتەپكە دەيتىكى وقۇدان اسپىرانتتىق وقۇ - اعارتۇغا دەيتىكى ىبرشاما كەمەلدى وقۇشلارغا قار جىلاي كۈمەكتەسۇ سا- ياساتتىق جۇيەسىن بىرتىندەپ ورناتتى، اقاۋ- سىزداندىردى. قازىر رايونىمىزدا ”كەشىرىم ەتۇ، سىلىق اقشا بەرۇ، كۈمەكتەسۇ، قارىز اقشا تاراتۇ، كۈمەك قاراجات بەرۇ“ كوپ ىبر تۇلە- لاندىرىلغان وقۇشلارغا قار جىلاي كۈمەكتەسۇ ساياساتى جۇيەسى قالىپتاسىپ، وقىستۇ ساتسىن تۇتاس قامتۇ، ۇكىمەت باسقارۇنىداغى، خالىق باسقارۇنىداغى مەكتەپتەردى تۇتاس قامتۇ، وتبا- سىندا ەكونومىكالىق قىيىنلىقى بار وقۇشلاردى تۇتاس قامتۇ سىندى ”ۇشى تۇتاس قامتۇ“ دى جۈزەگە اسردى.

وقۇشلارغا قار جىلاي كۈمەكتەسۇدە ”بىردە - بىرەۋنىڭ كەم بولماۋىنا، بىردە - بىرەۋنىڭ قالىپ قالمۇنا“ شىنايى كەپىلدىك ەتۇ ۇشىن، رايونىمىز اۆتونومىيالى رايون، ايماق (وبلىسى، قالا)، اۋدان (قالا، رايون) جانە مەكتەپتەردىڭ

بىرگە وتكىزىپ باس قوسۇدىڭ ەڭ باقىسى ساتتەرىن، انگە قوسى مول ۇنىمىڭ شاتتىغىن

(باسى 1- بەتتە)

سول كۈنى نۇستەن بۇردىن، تۇرپان قالاسى ىپچان اۋدانى ىپچان قالاىشى كىچىك قىستاعىنىڭ قىستاق تۇرعىندارى قىيىل ۇيىنەن مەرەيلى كۈلكى داۋىستارى ەستىلىپ جاتتى، مۇندا ”شەبەر قولمەن ايكۇلشە جاساپ، جۇڭچىۋ مەرەكەسىن قۇلانىشپەن توي- لايىق“ اتتى ”ۇلتتار نىتىمىمىزنىڭ بەرەكەلى شاڭغىراغى“ بىرلەسكەن دوستىق قىيىلى ۇتىپ جاتىر. ىپچان اۋداندىق بازار باقلاۋ - باسقارۇ مەكەمەسىنىڭ كىچىك قىستاعىدا تۇرا- تىن ”ۇعسۇ، تىمىدىلىك جاساۋ، توعىستىرۇ“ قىزمەت اترەتنىڭ مۇشەلەرى، جۇپ قۇرپ، تۇس بولغان كادىرلار قىستاق تۇرعىندارىمەن ىپچان ارادا باس قوسىپ، بىرگە ايكۇلشە جاساپ، نىتىماق سۇيىسپەنشىلىگىن بىرگە اڭگىمەلەدى.

”جۇڭچىۋ باس قوساتىن كۇن، كوپشە- لىك بىرگە قىزىق - دۇماندا ايكۇلشە جاساپ، ىبر ۇيلى جاندارداي ەتەنە بولدى، جا- ساعان ايكۇلشەلەر دە كەرەمەت ىتاتتى بولدى“، - دەدى قىستاق تۇرعىنى تۇرسىن- جان ئوختى شاتتانا. كوپىشلىكتىڭ شات - دۇمان قارىبالاس بولغانغا قاراپ وتىرىپ، ىپچان اۋداندىق بازار باقلاۋ - باسقارۇ مە- كەمەسىنىڭ كىچىك قىستاعىدا تۇراتىن ”ۇعسۇ، تىمىدىلىك جاساۋ، توعىستىرۇ“ قىزمەت اترەتنىڭ باستى، ىبرىنشى شۇجى باڭ يۇڭجۇن بلاي دەدى: ”جۇڭچىۋ مەرە- كەستىدە كوپىشلىكتىڭ باسنى قوسۇدا كوپىشلىك- تىڭ جۇڭخۇانىڭ ىداستۇرلى مادەنەتتىن ونان ارى ۇتۇسۇن، ۇزارا نىقپالداستىق بارىسىدا سۇيىسپەنشىلىكتەرىن كۇشەيتۇن، وسناۋ ۇلكەن شاڭغىراغىمىزدى اناغۇرلىم نىتىماقتى، اناغۇرلىم جاراسمىدى ەتۇدى ۇمىت ەتتىك“.

■ ناقتى قىيىنلىقتان رىن شەشتى

جۇڭچىۋ مەرەكەسى كۈنى، اسقۇ قالاسى نانچىڭ ىمالى باسقارماسى پويەز ۇوكزالى الەۋمەتتىك اۋماعىنىڭ تۇرعىنى پاتىگۇل قادىر اسقۇ قالالىق باس جۇمىشى ۇيمىنداغى تۇد- سىنىڭ ۇيىندەگىلەرمەن باس قوساتىن وراي- دى قايرىپ قويىپ، الەۋمەتتىك اۋماققا كەلىپ ولارمەن بىرگە مەرەكە وتكىزەرىن وي- لاماعان ەدى.

اسقۇ قالالىق باس جۇمىشى ۇيىمى پارتيا باشلىق گروپپاسىنىڭ شۇجى جاك چياڭ ايكۇلشە سىياقتى تارتۇلاردىن الپ تۇسى پاتىگۇل- گە امانداسا كەلدى. پاتىگۇلدى كورە ساللا جاك چياڭ: ”قازىر كىم - كەشەك فابرىكاسىدا قانداي ىستەپ جاتىرسىڭ، اينا قانداق اشقا الاسىڭ؟ بۇيرەككە سۇ جىنالۇ ناۋقاسىن ەمدەت- كەن سوك، دەنساۋلىغىڭنىڭ قالىپنا كەلۇى قالاي بولدى؟ ۇيدە قانداي قىيىنلىق بار، بالالاردىڭ وقۇى قانداي؟“، - دەپ سۇردى. كۇيەۋى 4 جىلدىلىك الدىندا اۋرۇدان دۇنيە سالغان پاتىگۇل 2 بالاسىن جالغىز ۇزى باغىپ - قاغىپ كەلەدى. تۇيىسىنىڭ ار جولى كەلگەن ساين جاقىن تارتىپ ونى - مۇنى سۇراستىرىپ، قىيىنلىغىن شەشۇگە كو- مەكتەسەتتىن كورىپ پاتىگۇل ەرەكشە اسەر- لەندى، ”بىلتىر ىسىز ماغان كۈمەكتەسۇپ

4 دارەجىلى وقۇشلارغا قار جىلاي كۈمەكتەسۇ- دى باسقارۇ جۇيەسىن ورناتىپ، ”دالە - ىدال قار جىلاي كۈمەكتەسۇ“ ۇستانىمىن وقۇشلارغا قار جىلاي كۈمەكتەسۇ قىزمەتنىڭ تۇتاس بار- دى. سىنا ىسىڭىرىپ، قار جىلاي كۈمەكتەسۇ ويەكتە- نىڭ دالە - ىدال بولۇنا شىنايى كەپىلدىك ەتىپ، جەتىم، مۇگەدەك وقۇشلار، ەڭ تومەد- گى تۇرمىسى قامتاھاسىز داندىرلالتىن وتباسى، اپات سەبەبىنەن كەدەيلەسكەندەر سىياقتى 6 تۇر- دەگى ادامدار توبىن قار جىلاي كۈمەكتەسۇ كولەمىنە ەنگىزەدى.

اۆتونومىيالى رايوندىق وقۇ - اعارتۇ مەڭگەر- مەسىنىڭ قاتىستى جاۋاپتىسى مىنالاردى ىلدىر- دى: وقۇشلارغا قار جىلاي كۈمەكتەسۇ ساياسات- نىڭ پارمەندى اققارلاۋى وتباسىدا ەكونومىكا- لىق قىيىنلىقى بار وقۇشلاردىڭ ەكونومىكالىق اۋىرتىلىغىن بارنىشا جەڭىلدەتىپ، سانسىز كەدەي وتباسىنا ۇمىت ۇشقىن تۇتاندىرىپ، وقۇ - اعارتۇ ارلىق كەدەيلەردى دالە - ىدال سۇ- يەمەلدەۋدى جەبەۋدە، كەدەيلىكتىڭ ۇرپاقتارغا جالغاسۇن ۇزۇدە ماڭىزدى رول ائقاردى.

تەرىپ اقشا تابۇغا كەتەدى، ولار، ىسوزسىز، ۇاقىتپەن جارىسىپ، سىرتقا كەتۇدەن بۇردىن جاڭغاق قابىعن ارشۇ جانە جۇپ تازالاۋ قىز- مەتتىن اياقتاتۇى كەرەك. جاڭغاق قابىعن كوك كۇيىندە ارشۇ ماشىناسى اكەلىنگەنەن كەيىن، قىستاق تۇرعىندارىنىڭ قازىرگى ەگىسى جۇمىستارىن مەن - ەركىن بىتىرۇنە مۇمكىندىك جاسالدى.

”جۇڭچىۋ مەرەكەسى كۇزگى جىين - تەرىنىڭ قارىبالاس كەزىنە تۇرا كەلدى، ىبىز قىستاق تۇرعىندارىمەن بىرگە مەرەكەنى توي- لاۋمەن قاتار، قىستاق تۇرعىندارىنىڭ ىسى جۇزىدىك ماسەلەلەردىن شەشۇنە كۈمەكتە- سىپ، ولاردى وندىرىستەگى قىين ماسەلەلەر- دى وسى زامانغى علمى - تەمىنكادان پايدالانىپ شەشۇگە جەتەكتەپ، كەدەيلىكتەن ارلىپ، اۋ- قاتتاندۇدىك شىكى قوزعاۋشى كۇشنى اناغۇرلىم كۇشەيتەمىز“، - دەدى شىنجياڭ داشۇەسىنىڭ قۇمبا قىستاعىدا تۇراتىن ”ۇعسۇ، تىمىدىلىك جاساۋ، توعىستىرۇ“ قىزمەت اترەتنىڭ باستى- ەي، ىبرىنشى شۇجى لى خوۋجيان.

ناعى ىبر جىل مول ۇنىم العان ماۋسىم، جۇڭچىۋ شات مەرەيمەن تويلاندى. 9- ايدىڭ 13 - كۈنى تۇستەن كەيىن، سانجى قالالىق خالىق ىستەرى مەكەمەسىنىڭ ارلىۋگۇڭ قالاشى شىيالېۋگۇڭ قىستاعىدا تۇ- راتىن ”ۇعسۇ، تىمىدىلىك جاساۋ، توعىستىرۇ“ قىزمەت اترەتى وسى قىستاقنىڭ مادەنەتتە ال- ىندا ”اۋىل شارۋاشلىغىنىدىق“ ەرەكشەلىگى كورنەكتى قىزىقتى سپورت جارىسىن وتكە- زىپ، كادىرلار مەن بۇقارا جۇڭچىۋ مەرەكە- سىن بىرگە قۇتتىقتاپ، مول ۇنىم جىلىن بىرگە تويلادى.

قىيىل وتكىزىلگەن جەردە 120 نەشە قىستاق تۇرعىنى اسقاباق كوشىرۇ، قارىز نامۇ، جۇگەرى كوتەرۇ، ىين اعاشى ۇتىلا- مالى جارىسى سىياقتى كوپ نىسان بويىنشا جارىسى وتكىزدى. جارىسى تۇرلەرى ”بۇقا- راعا جاناسىپىدى“، ەرەكشە قىزىقتى بولعان- دىقتان، قىستاق تۇرعىندارى ايرىقتا قىزۇ قارىسى الدى. تارتىمدى جارىستار كوپشە- لىككە ەرەكشە كوڭىلدىك سىيلادى، ولار

چايا - تارماعاي قولفوندارىمەن سۇرەتكە ىتۇسىرىپ، ورتاقتاستى. سانجى قالالىق خالىق ىستەرى مەكەمەسىنىڭ شىيالېۋگۇڭ قىستاعىدا تۇراتىن ”ۇعسۇ، تىمىدىلىك جاساۋ، توعىستىرۇ“ قىزمەت اترەتنىڭ باس- تىعى، ىبرىنشى شۇجى پۇ حاجىجۇن مىنالار- دى ىيلدىردى: بۇل قىيىلدى قىستاقناغى ەر - ايمىل، كارى - جاستىڭ ىبارىن قاتناس- تىرۇ ماقتاستىدا ورستەتتىك، بۇل مەرەكە- نىڭ دۇمانىن اسىرۇمەن قاتار، قىستاق تۇر- عىندارىنىڭ ىبىر ارادا باس قوسىپ، كىرىستى ارتتىرىپ، اۋقاتتاندۇدىڭ جانجا جولىن اقىلداسۇنا مۇمكىندىك جاساپىدى.

(تىلشەرمىز جاك جىلى، گاي يوۋجۇن، جاك تىڭ، جاك رۇبىلىن، ىپارىزات، رابىدا، ەرىكتى تىلشەلەر ۇي لىخۇا، لىياڭ خوڭتاۋ، ۇاڭ چىن، شۇيىسۇ مېچياڭ جازغان)

شىنجياڭ كوپ تۇرلى شارامەن جايلىم مال شارۋاشلىغىنىڭ تىيىن وزگەرتىپ، دارەجەسىن ۇسىرۇدى لىگەرلەتتى

(باسى 1- بەتتە)

ىرى قارانىڭ تۇقىمىن اسىلداندىرعان، قازىر سىير تۇقىمىنىڭ ۇزى 3 — 4 تۇرلى مەكن، ”بۇل سىيرلار جەرگىلىكتى سىير- لاردان تەز وسەدى، ەرتە ساتىلمىغا شى- ىداي، ەتنىڭ ساپاسى دا جاقسى، ار سىيردان جىلىنا 4000دا 5000 پۇان تازا تابسى تاباسىز“.

قازىر شىنجياڭنىڭ جايلىم مال شارۋاشى- لىمى وڭىرلەردىن ارالاساڭىز، ئورت ماۋسىمدا كوشىپ - قونىپ جۇرەتىن، بەتكەيى - بەت- كەيكە قوي جاياتىن جاعايدىڭ ازايىپ بارا جاتقاننى كوزەسىز. مالشىلاردى وترىقتاند- دىرۇ، قونىس جانچالاپ كەدەيلەردى سۇيە- مەلدەۋ سىياقتى ساياساتتاردىڭ جەدەل ىل- گەرمەلتىلۇنە سىياكەس، كوپتەگەن مالشىلار اق تىياقتى تاستاپ، ىشوپ قۇلاپ، سۇ جاعالاپ جۇرەتتىن كوشپەندى مال باغۇغا قوش ايتىپ، وترىقتاندىرۇ تۇ- يىنىدە جەم - ىشوپ ەگىپ، قورادا باغىپ، مال ”جازدا تويىپ، كۇزدە سەمىرىپ، قىستا ارتقاپ، كوكتەمدە كوتەرەم بولپ ولەتتىن“ كەلگەنسىزدىكتەن قۇتلىپ، مال شارۋاشلىغى قۇتتىسىز باغىمىشلىقتان شوغىرلى باسقارۇغا بۇرىلىس جاسادى.

”الى دە ىشوپ قۇلاپ، سۇ جاعالاپ جۇرەتتىن مالشىلار دا ۇكىمەت بەلگىلەگەن جايلىم مەن مالدى تەڭگەرىپ باسقارۇ ادد- سى بويىنشا جايلىمغا قاراي مال سانى بەلگە- لەپ، مال سانى قاتاڭ بەكتىپ، بەلگىلە- مەدەگى مال سانى بويىنشا تاۋغا شىعىپ مال باغادى“، - دەدى بۇرلىتوغاي اۋ- داندىق پارىكومنىڭ ورنىناسار شۇجى نۇربەك رىزابەك. ونىڭ ايتۇنىشا، نازار- دى وسى زامانغى مال شارۋاشلىغىن دا- مىتۇغا شوغىرلاندىرىپ، علمىي رەتسەيد- پەن باغۇدى، دالادا جايۇ مەن قولدا جەم - شوپپەن باغۇدى علمىي تۇردە اۋستىرىپ وترۇدى جاپپىلاستىرىپ، وسى زامانغى مال شارۋاشلىغىنان ۇلكى كورسەتۇ باز- سىن قالىپتاستىرۇدان تىسى، اۋدان تاغى

رايونىمىز اۋىل شارۋاشلىغى مەن ساياحاتنىڭ توعىسىپ دامۇن لىگەرلەتتى

(باسى 1- بەتتە)

قۇلباق، القاتنىڭ ۇنىم مولشەرى بۇكىل ەلدەگى جالىپ ۇنىم مولشەرىنىڭ جەكە - جەكە %90ىن، %80ىن، %70ىن، %50ىن ۇستايىدى، ىجۇزم، شىلان ەگىسى اۋ- دانى مەن ۇنىم مولشەرى بۇكىل ەلدە ىبرىنشى ورنىدا، جاڭغاقنىڭ ۇنىم مولشەرى بۇكىل ەلدە ەكىنشى ورنىدا، ىجۇزم شارابىنىڭ ۇنىم مولشەرى بۇكىل ەلدىڭ تىلىدان ىبىرىن ۇستايىدى، ەرەكشە مال - قۇس تۇرلەرى مول، قوي، سىير ەتنى سىياقتى مال شارۋاشلىق ونىمەردىنىڭ ساپاسى جاقسى.

اۆتونومىيالى رايوندىق اۋىل شارۋا- شلىغى، اۋىل - قىستاق مەڭگەرەمەسى پارتيا باشلىق گروپپاسىنىڭ ورنىناسار شۇجى، مەڭگەرە باستىغى قارقىن قاد- دىكەرم مىنالاردى ىيلدىردى: مۇنان كەيىن، جەر - جەردى ەرەكشە اۋىل شارۋاشلىغى ونىمەردىن، ساياحاتتىق تا- ۋارلاردىن اشۇ تەبىئىن ۇزدىك- سىز ارتتىردى. قازىرگە دەيىن، تۇتاس رايوندا ”3 ۇنىم، ىبر ولىشەم“ دەڭگە- ىستە جەتكەن 1927 اۋىل شارۋاشلىق ۇنىمى بار، مەملەكەتتىك اىگىلى، ەرەك- شە، ساپالى جانجا اۋىل شارۋاشلىق ونىم- دارى تىزىمدىگىنە 30 ۇنىم ەندى، اۋىل شارۋاشلىق ونىمەردىن مانەرلەۋ كاسپور- نى 13 مىڭنان اسادى، مۇنىڭ شىندە اۋتو- نومىيالى رايوننىڭ اۋىل شارۋاشلىغىن كاسپ سالالاندىرۇداعى ىتۇيىندى باستا- ماشى 500 كاسپورون بار، %85تەن استام كاسپورون ەرەكشە اۋىل شارۋاشلىغى ونىمەردى، ساياحاتتىق تاۋارلاردىن اشتى، ۇندىردى، 2013 - جىلدىن 2016 - جىلغا دەيىن باعالانىپ شىققان ”شىنجياڭ تارتۇى بۇيىمدارى“ ندا %90تەن استامى ەرەكشە اۋىل شارۋاشلىق ونىمەردى بولدى.

قازىر رايونىمىزدا استىق، ماقتا، ەرەكشە جەمىسى كاسپى، مال شارۋاشى- لىمى جانە وڭىرلىك ەرەكشە اۋىل شارۋا- شلىغى سىندى 5 ۇلكەن جەتەكشى كاسپى قالىپتاستى. مۇنىڭ شىندە ماقتا- نىڭ ۇنىم مولشەرى بۇكىل ەلدەگى جالىپ ۇنىم مولشەرىنىڭ %83.8ىن ۇس- تاپىدى، مانەرلەنگەن قىزاناتى، ماقسارى،

ساۋداگەر شاقىرۇ، اۋىل - قىستاق دەل- دالدارىن جەتلىدىرۇ سىياقتىلار ارقتىلى ەگىنشى - مالشىلاردى باغىمىشلىق سەل- بەستىك كووپەراتىۋون قۇرۇغا جەتەك- تەپ، مالشىلار مالدى، جايلىمى، ەڭجەك- كۇشتى جانرا رەتتەدە قوسۇ سىياقتى شارالار قولدانىپ، مال شارۋاشلىغى بايلىقتارىن بىرىكتىرگەن.

بۇرلىتوغاي اۋدانى سىياقتى، تاپاۋ جىل- داردان بەرى شىنجياڭنىڭ جەر - جەرى ىداستۇرلى مال شارۋاشلىغىن ۇزدىكىسىز جاق- سارتىپ، دەڭگەين ۇسىرىپ، وسى زامانغى مال شارۋاشلىغىندا ۇورسى اشىپ، جانچالىق ەنگىزىپ، جاسىل، باياندى دامۇ جولىنا قاراي بىرتىندەپ قامد تاستاۋدا، مال تابىن- دارىنىڭ، مال تۇقىمدارىنىڭ قۇرلىمى ۇيلە- سىمدى، ۇش كاسپ توعىسا دامىتتىن وسى زامانغى مال شارۋاشلىغىنىڭ تىڭ جۇلگەسى قالىپتاسىپ كەلەدى.

ىتلىشىنىڭ اۆتونومىيالى رايوندىق اۋىل شارۋاشلىغى، اۋىل - قىستاق مەڭگەرەمە- نىڭ مال شارۋاشلىغى، مال شىياگەرلىگى مە- كەمەستەن ۇعسۇنىشا، قازىر شىنجياڭ جاسىل، باياندى وسى زامانغى مال شارۋاشى- لمىنىڭ دامۇن جەدەل لىگەرلەتتىپ، مال شارۋاشلىغىنىڭ قۇرلىمىن رەتتەپ، مال، ۇي قۇستارىنىڭ تۇقىمدارىن ساپالاندىد- رىپ، مال، ۇي قۇستارىن كولەمدەندىرىپ باغۇ دەڭگەين جوعارىلاتۇدا، وسى زامانغى ىسۇت شارۋاشلىغىنىڭ دامۇن، شوشقا، ۇي قۇستارى شارۋاشلىغىنىڭ دامۇن، جاسىل، وركانىكالىق سىير، قوي ەتنى شارۋاشلىغىنىڭ دامۇن، جىلقى شارۋاشلىغىنىڭ دامۇن بەل- سەنە لىگەرلەتۇمەن بىرگە، وسى زامانغى مال شارۋاشلىغىنىڭ جانجا تىجارات تۇلعالارد- نىڭ دامۇن سۇيەمەلدەپ، مال، ۇي قۇستا- رى باغىمىشلىغىنىڭ ۇندىردىس قالىدقتارىن بايلىق رەتتەدە پايدالانۇ، جايلىم ەكولوگىيا- سىن قورعاۋ بويىنشا سىلىق، جاردەماق بەرۇ سىياقتى ەلەۋلى يىنجەنەريالار ائقارپ وتر ەكەن.